

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

18^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 januari 2020 – 30 juni 2020

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

18^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 januari 2020 – 30 juni 2020

Documentnr	RWS-2020-34281
Datum	30 juni 2020
Status	Definitief
Versie	1.0

Versie 0.0 Concept is op xx-xx-2020 besproken in het MT Programmabureau

Versie 0.1 Concept is op 08-09-2020 besproken in het PBO

Versie 0.2 Eindconcept is op 18-03-2020 besproken in de Stuurgroep

Versie 1.0 Definitief door de Minister te verzenden aan de Tweede Kamer

Inhoud

1	Inleiding 4
1.1	Kerngegevens van het HWBP-2 4
1.2	Samenvatting hoofdpunten verslagperiode 5
1.3	Leeswijzer 6
2	Ontwikkelingen in en rond het programma 8
2.1	Algemene ontwikkelingen 8
2.2	Innovatie 8
2.3	Kwaliteit en auditing 8
2.4	Correspondentie met het parlement Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.5	Media 8
3	De scope van het programma 9
3.1	Programmascope 9
3.2	Projectscopes 9
4	Voortgang en planning 11
4.1	Voortgang van het programma 11
4.2	Planningssystematiek 14
4.3	Voortgang mijlpalen 17
5	Risicomanagement 16
5.1	Risicobeheersing 11
5.2	Risico's met gevolgen in tijd 14
5.3	Risico's met gevolgen in geld 20
5.4	Algemeen beeld op programmaniveau 21
6	Financiën 22
6.1	Programmabudget 22
6.2	Programmaraming 23
6.3	Kasreeks 24
6.4	Apparaatskosten Rijkswaterstaat 25
6.5	Cumulatieve verplichtingen en uitgaven 25
Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk	

1 Inleiding

1.1 Kerngegevens van het HWBP-2

Om Nederland duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de grote rivieren, meren en de Noordzee, toetsen de beheerders van de primaire waterkeringen regelmatig of deze primaire waterkeringen voldoen aan de vigerende veiligheidsnormen. In 2001 is deze toets voor het eerst uitgevoerd, in 2006 voor de tweede keer. Op basis van deze toetsen is een deel van de primaire waterkeringen afgekeurd. Verder bleek uit een toets in 2003, uitgevoerd door Rijkswaterstaat en de waterschappen, dat zeeweringen langs de Noordzeekust op een aantal locaties binnen 20 jaar niet meer aan de toen geldende veiligheidsnorm zouden voldoen. Deze locaties zijn aangemerkt als de 'Zwakke Schakels'. Op negen van deze locaties lag tevens een opgave tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de zogenaamde 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust'.

De maatregelen, die de beheerders moeten treffen om de in 2001 en 2006 afgekeurde keringen weer aan de vigerende veiligheidsnormen te laten voldoen, zijn op het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) geplaatst.

Voorwaarden om op het HWBP-2 programma te komen zijn:

1. dat de waterkeringen zijn afgekeurd vanwege wijzigingen in de gestelde veiligheidsnorm, de hydraulische randvoorwaarden of de toetsvoorschriften;
2. verbetering van de veiligheidssituatie niet plaatsvindt vanuit een ander programma.

Regulier en/of achterstallig onderhoud behoort niet tot het HWBP-2 programma. Maatregelen, die voortkomen uit de derde toetsing van 2011, vallen niet binnen de scope van het HWBP-2, maar worden meegenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In totaal worden in het HWBP-2 87 projecten gerealiseerd waarvan 69 projecten met 362,4 kilometer te versterken waterkeringen en 18 kunstwerken.

Op basis van de Waterwet komen de afgekeurde dijken en kunstwerken in aanmerking voor rijkssubsidie. Hiervoor toetst het rijk de maatregelen op basis van het robuust, sober en doelmatig op orde brengen van de waterveiligheid. De werkwijze die hierbij gehanteerd wordt, is beschreven in de bijlage. De benodigde financiële middelen voor het HWBP-2 staan op de begroting van het Deltafonds en worden gevoed door bijdragen van het Rijk en de waterschappen op grond van de afspraken in het Bestuursakkoord Water.

Karakteristieken van het HWBP-2

Het HWBP-2 is op 22 maart 2011 door de Tweede Kamer aangewezen als 'Groot Project'. Door middel van de basisrapportage is de Tweede Kamer geïnformeerd over het programma. De basisrapportage beschrijft ook de verantwoordelijkheden van de partijen die bij het programma betrokken zijn.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat draagt de eindverantwoordelijkheid voor het HWBP-2 programma. Dat betekent dat zij belast is met het vaststellen van het programma, het beoordelen van de subsidieaanvragen van de beheerders, het verstrekken van de subsidies en het rapporteren aan de Tweede Kamer.

De water- en hoogheemraadschappen (binnen het HWBP-2 veruit het grootste deel van de beheerders) kennen ieder hun eigen democratisch gekozen besturen. Als waterkeringen in de periodieke toetsrondes worden afgekeurd, zijn de beheerders verplicht maatregelen te treffen, zodat de afgekeurde keringen weer aan de vigerende wettelijke normen gaan voldoen. Voor deze maatregelen kan subsidie worden aangevraagd.

Binnen de kaders van de eigen verantwoordelijkheden geven het Rijk en de waterschappen, als uitvoeringsalliantie, invulling aan de opgave van het HWBP-2. Hierbij draagt de minister verantwoordelijkheid voor de subsidieverstrekking en de waterbeheerders voor de realisatie van de afzonderlijke projecten binnen het HWBP-2. Gezien deze verantwoordelijkheidsverdeling zijn de formele sturingsmogelijkheden van het Rijk in het HWBP-2 in vergelijking met andere voormalige grote projecten, zoals Ruimte voor de Rivier (RvR) of Maaswerken, beperkt.

1.2 Samenvatting hoofdpunten verslagperiode

Voortgang van het programma

Deze verslagperiode zijn twee projecten opgeleverd; te weten dijkversterking Waddenzeedijk Texel en dijkversterking Houtribdijk. Per 30 juni 2020 voldoen 85 projecten aan de destijds geldende vigerende veiligheidsnorm en bevinden zich twee projecten in de realisatiefase. Voor deze twee projecten staat de vigerende planning onder druk. Als voor deze twee projecten meer duidelijkheid bestaat over de verwachte eindplanning is er ook zicht op de einddatum van het totale programma.

Tot en met 30 juni 2020 is voor het programma € 2.200 miljoen aan uitgaven gerealiseerd (zie figuur 1).

Scope

In de verslagperiode is de scope van het HWBP-2 niet gewijzigd en bestaat uit 87 projecten, waarvan 69 projecten met 362,4 kilometer te versterken waterkeringen en 18 kunstwerken.

Planning

In het afgelopen halfjaar zijn er twee projecten opgeleverd; te weten, dijkversterking Waddenzeedijk Texel en dijkversterking Houtribdijk.

Risico's

De grootste tijd – en geldrisico's komen net als in voorgaande verslagperiodes voor, bij de grote en vaak complexe projecten.

Voor wat betreft het financiële risico heeft in de verslagperiode een actualisatie plaatsgevonden van het risicoprofiel op programmaniveau.

Het financiële risico op programmaniveau is, als gevolg van actualisatie van enkele specifieke uitvoeringsrisico's, in de verslagperiode met € 31 miljoen gedaald van € 79 miljoen naar € 48 miljoen.

De totale financiële waarde van de risico's op projectniveau is in de rapportageperiode gewijzigd ten opzichte van VGR17. Deze risicoreservering bedraagt op 30 juni 2020 € 91 miljoen (VGR17 € 107 miljoen).

De totale risicoreservering bedraagt nu € 139 miljoen (was € 186 miljoen).

Financiën

Het actuele programmabudget is ongewijzigd en bedraagt op peildatum 30 juni 2020 € 2.657 miljoen.

De actuele programmaraming is in de huidige verslagperiode afgenomen met € 16 miljoen en bedraagt op peildatum 30 juni 2020 € 2.696 miljoen (was € 2.712 miljoen). Deze daling wordt veroorzaakt door oplevering van de twee bovengenoemde projecten en de financiële eindafrekening van één eerder opgeleverd project.

De spanning tussen de programmaraming en het programmabudget bedraagt € 39 miljoen; € 16 miljoen lager dan ten tijde van de VGR 17 (peildatum 31 december 2019). Op dit moment blijft de spanning tussen programmaraming en programmabudget gedurende de realisatieperiode van het programma nog binnen de bandbreedte van de totale risicoreservering en de komende budgetcorrectie, van € 8,6 miljoen, welke in eerstvolgende begrotingsjaar wordt doorgevoerd. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de nog niet gekwantificeerde risico's van het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam. Die zouden er toe kunnen leiden dat de spanning tussen budget en raming op programmaniveau niet meer oplosbaar is. Mocht zich dit voordoen dat is er de mogelijkheid om een deel van de eerdere budgetvrijvallen van het HWBP-2 naar HWBP terug te draaien, waardoor er voldoende programmabudget bij het HWBP-2 is om het programma af te ronden. Ik zal u hierover in de volgende VGR-en blijven informeren.

1.3

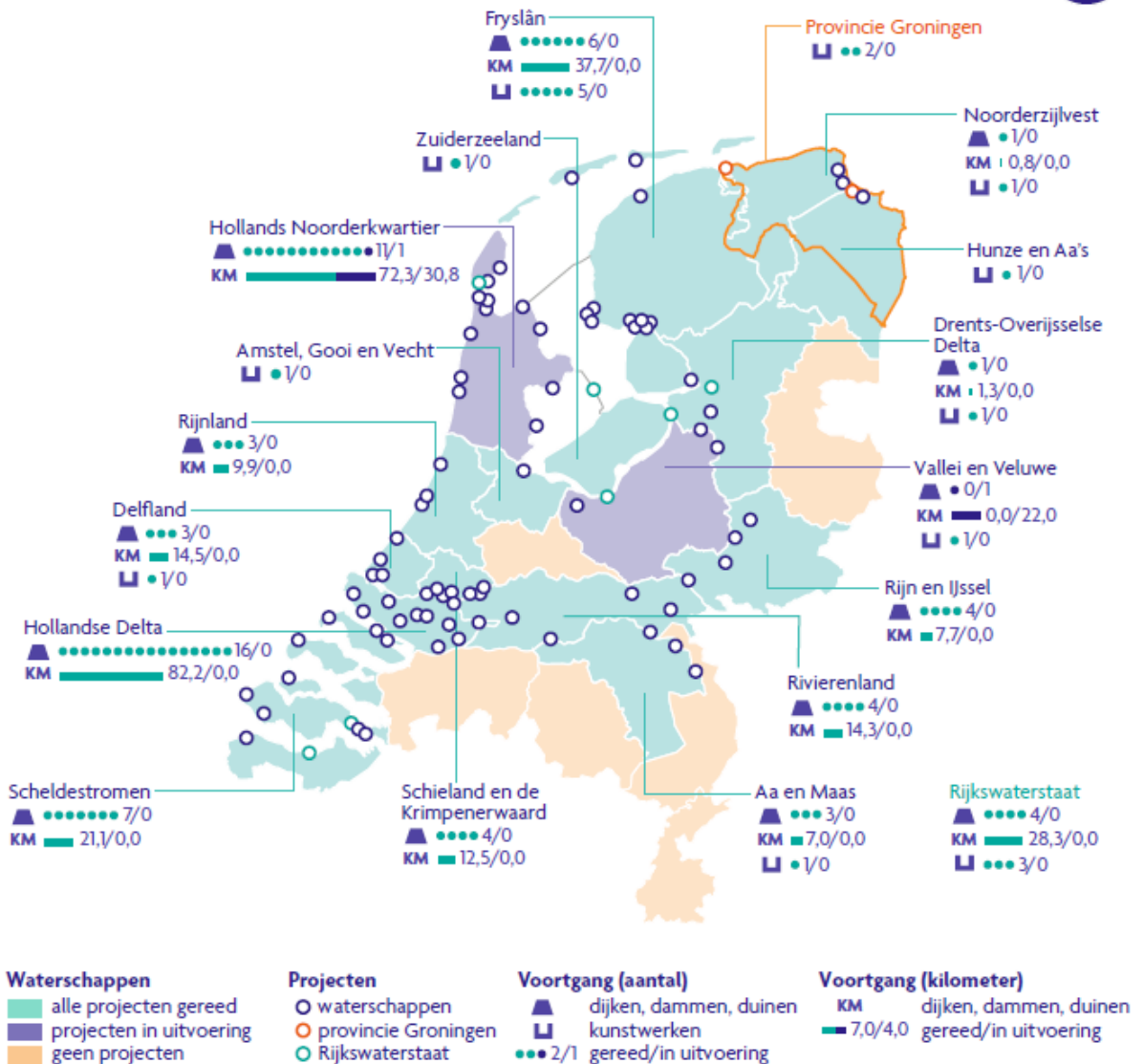
Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op ontwikkelingen die zich in de rapportageperiode hebben voorgedaan in en rond het programma. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de ontwikkelingen in de basisreferenties scope (3), planning (4), risico's (5) en financiën (6) van het HWBP-2 aan bod.

Hoogwaterbeschermingsprogramma 2

Stand van zaken per 30 juni 2020

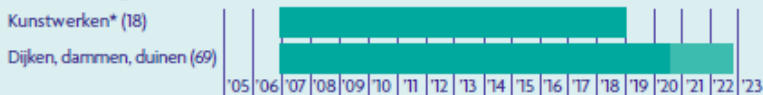
Aantal projecten **87**

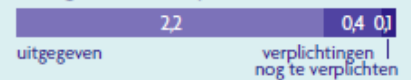
Doelstelling

Versterken van 362 km dijken, dammen en duinen en van 18 kunstwerken, om de inwoners van Nederland een betere bescherming tegen hoogwater te bieden.

Uitvoeringsperiode

Budget €2,7 miljard

Voortgang 87 projecten

Figuur 1 Samenvatting stand van het HWBP-2, peildatum 30 juni 2020

2 Ontwikkelingen in en rond het programma

2.1 Algemene ontwikkelingen

In de verslagperiode hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op het programma. De meest relevante ontwikkelingen zijn hierna beschreven.

2.2 Innovatie

In verslagperiode zijn er geen specifieke ontwikkelingen op innovatie te melden.

2.3 Kwaliteit en auditing

In opvolging van het programmaplan is in de verslagperiode de control functie verder ingevuld door middel van het instellen van een eigenstandige control functie (ECF). De ECF-functie is daarmee een verdere versteviging van het kwaliteitsborgingssysteem en heeft als doel een beheerste verdere uitvoering van het HWBP2-programma te borgen met behulp van onafhankelijke advisering en toetsingen.

In verslagperiode is gewerkt aan het opstellen van een control en auditplan en in de komende periode zal deze worden vastgesteld en de uitvoering ervan aanvangen.

Correspondentie met het parlement

De voortgang van het HWBP-2 is tijdens het Algemeen Overleg Water besproken (22-06-2020). Verder heeft in de verslagperiode de volgende correspondentie over het HWBP-2 met de Tweede Kamer plaatsgevonden.

Datum	Onderwerp
2 april 2020	Brief aanbieding zeventiende voortgangsrapportage van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (32 698 nr. 51).
28 april 2020	Brief aanbieding rapport Auditdienst Rijk inzake de 17 ^{de} voortgangsrapportage van het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (32 698 nr. 52).
9 Juni 2020	Brief beantwoording Kamervragen bij de zeventiende voortgangsrapportage van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (32 698 nr. 53).

2.4 Media

In de eerste helft van 2020 heeft de media aandacht besteed aan de HWBP-2 projecten. Zo stond wederom het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam in de belangstelling. Nadat de uitspraak een aantal maal was opgeschort, deed de Raad van State op 22 april 2020 uitspraak dat de dijkversterking door kan gaan. De afdeling bestuursrechtspraak stelt dat het projectplan van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier terecht is goedgekeurd door de provincie. Verder is in deze periode in het bijzijn van minister Van Nieuwenhuizen de Houtribdijk opgeleverd.

3 De scope van het programma

3.1 **Programmascope**

In de huidige verslagperiode is de programmascope niet gewijzigd. De programmascope van het HWBP-2 omvat 87 projecten. De beheerders voeren deze projecten uit om te bewerkstelligen dat afgekeurde dijkvakken en kunstwerken weer aan de vigerende veiligheidsnormen voldoen. De ligging van de projecten is op bijgaande kaart (figuur 2) weergegeven. Het betreft negen projecten uit de eerste toetsronde, negen 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust' en 69 projecten uit de tweede toetsronde. De projecten worden onafhankelijk van elkaar gerealiseerd. In totaal worden 78 projecten door waterschappen en hoogheemraadschappen gerealiseerd, zeven door Rijkswaterstaat en twee door de provincie Groningen. De kaders die op deze ontwerpopgave van toepassing zijn, vormen de condities om de opgaven van het HWBP-2 te realiseren. In totaal gaat het om 18 kunstwerken en 362,4 km dijken.

3.2 **Projectscopes**

In de verslagperiode hebben zich geen scopewijzigingen voorgedaan. Voor de beheerders bestaat per afgekeurde waterkering een veiligheidsopgave, dit is de projectscope. De beheerder werkt deze veiligheidsopgave uit in te treffen maatregelen. Hierna is de kaart met de actuele scope van het programma opgenomen. Ook de actuele fase van de projecten is hierin aangegeven.

Figuur 2 Actuele scope van het programma, peildatum 30 juni 2020

4 Voortgang en planning

4.1 Voortgang van het programma

In verslagperiode zijn twee projecten opgeleverd. Bij de twee in uitvoering zijnde projecten staat de vigerende planning onder druk. Als voor deze twee projecten meer duidelijkheid bestaat over de verwachte eindplanning is er ook zicht op de einddatum van het totale programma.

Op 30 juni 2020 bevinden de twee lopende projecten zich in de realisatiefase. In totaal voldoen 85 projecten aan de destijds geldende vigerende veiligheidsnorm. De mutaties in de projectfase ten opzichte van voorgaande rapportage zijn gegeven in tabel 1.

Tabel 1
Mutaties in projectfase ten opzichte van vorige VGR

	VGR-16 30-06-2019	VGR-17 31-12-2019	Mutaties verslagperio de	VGR-18 30-06-2020
Planstudiefase	0	0	0	0
Realisatiefase	5	4	-2	2
Gerealiseerde maatregelen	70	71	2	73
Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet	12	12	0	12
Totaal	87	87	0	87

In het HWBP-2 wordt in totaal 362,4 kilometer dijken en 18 kunstwerken versterkt. Tabel 2 geeft het aantal lopende projecten per beheerder weer, met daarbij het aantal kilometers dijken en het aantal kunstwerken. Een overzicht van de afgeronde projecten is opgenomen in tabel 3.

Tabel 2
Lopende projecten

	Totaal aantal lopende projecten	Projecten aan dijken, dammen, duinen		Projecten aan kunstwerken
HH Hollands Noorderkwartier	1	1	30,8 km	-
WS Vallei en Veluwe	1	1	22,0 km	-
Totaal	2	2	52,8 km	-

Tabel 3

Afgeronde HWBP-2
projecten

Beheerder	Code	Project	
WS AGV	WN-006	Ipersloter-en Diemerdammersluis	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-001	Havendijk den Helder	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-001	Balgzanddijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-006	Wieringermeerdijk omgelegde Stonteldijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-003	Markermeerdijk Hoorn - Enkhuizen	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-024	Prins Hendrikpolder, steenbekleding	**
HH Hollands Noorderkwartier	W2-036	Dijkversterking Waddenzeedijk Texel	***
HH Hollands Noorderkwartier	W2-064	Bergen aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-066	Egmond aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-080	Koegraszeedijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-085	Hoogwaterkering Den Oever	***
HH Hollands Noorderkwartier	WZ-001	Zwakke schakels Noord-Holland	
WS Hollandse Delta	W1-003	Versterking Buitenhavendijk Middelharnis	
WS Hollandse Delta	W2-026	Dijkversterking Nieuwe Stadse Zeedijk	
WS Hollandse Delta	W2-028	Dijkversterking Oostmolendijk	
WS Hollandse Delta	WN-001	Dijkversterking Hellevoetsluis	
WS Hollandse Delta	WN-002	Dijkversterking Brielse Maasdijk	*
WS Hollandse Delta	WN-003a	Dijkversterking Spui Oost	***
WS Hollandse Delta	WN-003b	Zettingsvloeiing Spui	***
WS Hollandse Delta	WN-004	Dijkversterking Spui West	
WS Hollandse Delta	WN-005	Dijkversterking Eiland van Dordrecht	
WS Hollandse Delta	WN-008	Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid	***
WS Hollandse Delta	WN-009	Dijkversterking Hoeksche Waard Noord	
WS Hollandse Delta	WN-014a	Dijkversterking IJsselmonde Noord en Zuid	*
WS Hollandse Delta	WN-014b	Dijkversterking Hilledijk	*
WS Hollandse Delta	WN-025	Zettingsvloeiing Dordtsche Kil	
WS Hollandse Delta	WZ-006	Kust van Voorne	
WS Hollandse Delta	WZ-007	Flaauwe Werk	
WS Fryslân	W2-013	Havendammen en steenbekleding Stavoren	
WS Fryslân	W2-014	IJsselmeer kleibekleding en pipingmaatregelen	
WS Fryslân	W2-021	Havendam Lemmer	
WS Fryslân	W2-030	Waddenzeedijk, Friese kust	***
WS Fryslân	W2-045	Terschelling, Waddenzeekering	

WS Fryslân	W2-049	Ameland	
WS Fryslân	WN-016	Johan Frisoluis Stavoren	
WS Fryslân	WN-019	Riensluis te Lemmer	
WS Fryslân	WN-020	Oude Zeesluis te Stavoren	*
WS Fryslân	WN-021	Inlaat Tacozijsluis	*
WS Fryslân	WN-022	Inlaat Teroelsterkolk	*
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-008	Nederlekdijsluis	
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-009	Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven	***
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W2-002	Dijkversterking Krimpen	
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	WN-017	Achterland Maeslantkering	*
WS Rivierenland	W1-010	Benedenstad Nijmegen	
WS Rivierenland	W2-042	Merwededijsluis te Werkendam	
WS Rivierenland	W2-055	Lekdijsluis KIS	***
WS Rivierenland	W2-078	Diverse pipingmaatregelen	
WS Scheldestromen	W2-019	Onrustpolder Noord-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-025	Kruiningenpolder	
WS Scheldestromen	W2-031	Zimmermanpolder Zuid-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-082	Noorderstrand Schouwen	
WS Scheldestromen	WN-010	Westkapelle	
WS Scheldestromen	WN-011	Vlissingen	
WS Scheldestromen	WZ-009	Zwakke Schakels Zeeuws Vlaanderen	
HH van Delfland	W2-079	Gemaal Westland	
HH van Delfland	WN-018	Achterland Maeslantkering	*
HH van Delfland	WZ-004	Scheveningen	
HH van Delfland	WZ-005	Delflandse kust	
HH van Rijnland	W2-067	Kustversterking Katwijk	***
HH van Rijnland	W2-068	Zandvoort, boulevard	*
HH van Rijnland	WZ-003	Kustversterking Noordwijk	***
WS Aa en Maas	WN-012	Keent en Keent - Grave	
WS Aa en Maas	WN-015	Kunstwerken Boxmeer - Grave	
WS Aa en Maas	WN-023	Heusden	*
WS Aa en Maas	WN-024	Boxmeer	
WS Noorderzijlvest	W2-018	Afvalwaterleidingen	
WS Noorderzijlvest	W2-069	Waddenzeedijsluis Nieuwstad	
WS Groot Salland	W2-058	IJsseldijsluis bij Windesheim	
WS Groot Salland	W2-088	Gemaal Westerveld bij Zwolle	
WS Rijn en IJssel	W2-074	Den Elterweg te Zutphen	
WS Rijn en IJssel	W2-075	IJsseldijsluis stadsgroen Doesburg	

WS Rijn en IJssel	W2-077	Twentekanaaldijk	
WS Rijn en IJssel	W2-089	Pleijweg, Schaapdijk, Broekdijk te Arnhem	
WS Vallei en Veluwe	WN-013	Gemaal Antlia	
WS Hunze en Aa's	W1-004	Oude zeesluis Delfzijl	
WS Zuiderzeeland	W2-010	Kadoelersluis	
Provincie Groningen	W1-005	Schutsluis complex Delfzijl	
Provincie Groningen	W1-007	Keersluis Lauwersoog	
RWS Midden Nederland	R2-006	Houtribdijk	***
RWS Noord Holland	R2-029	Molwerk in de Mokbaai, Texel	
RWS IJsselmeergebied	R2-011	Roggebotsluis	
RWS IJsselmeergebied	R2-016	Nijkerkersluis	
RWS Zeeland	R2-022	Veerhaven Kruiningen	
RWS Zeeland	R2-034	Sluizencomplex Terneuzen	
RWS Oost Nederland	R2-062	Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis	

Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet aan de vigerende veiligheidsnorm, zonder dat maatregelen hoeven te worden getroffen.

** Het project voldoet aan de norm voor steenbekleding, maar wordt verder versterkt in W2-036

*** Het project is opgeleverd, maar financiële afwikkeling dient nog plaats te vinden.

4.2 Planningsystematiek

Om de voortgang van de projecten te kunnen monitoren, geven beheerders de belangrijkste mijlpalen in de projectplanningen aan. De onderliggende documenten bij deze en andere mijlpalen worden bij formele contactmomenten door het programmabureau HWBP-2 getoetst. Een mijlpaal wordt als behaald beschouwd na de schriftelijke bevestiging van een positief toetsresultaat.

In tabel 4 is met kleur (oranje, groen en rood) aangegeven of de vastgestelde datum van een mijlpaal bij een formeel contactmoment of met een verzoek tot wijziging (VtW) is aangepast. Via een VtW kan tussentijds de planning worden bijgesteld wanneer er een te groot verschil ontstaat tussen de vastgestelde mijlpalen en de prognose. Dit instrument wordt ingezet wanneer er niet op korte termijn een contactmoment is voorzien.

Bijgestelde mijlpalen worden in paragraaf 4.3 toegelicht. De planning van projecten is sterk afhankelijk van specifieke projectomstandigheden en actuele ontwikkelingen in de projecten. Daarom geven de beheerders ieder kwartaal een prognose van mogelijke ontwikkelingen in de planningen van projecten. Deze ontwikkelingen zijn niet in de tabel weergegeven aangezien deze nog niet zijn geformaliseerd.

Tabel 4 geeft een overzicht van de planning met daarin aangegeven de mijlpalen die zijn voorzien binnen de lopende projecten. De tabel geeft een weergave van de formeel vastgestelde projectplanningen.

Code	Naam	Beheerder	Project fase	Vigerende datum start realisatie	Vigerende datum einde realisatie
W2-004	Markermeerdijk Hoorn - Edam - Amsterdam	HH Hollands Noorderkwartier	realisatie	✓	2022 Q3
W2-063	Eemdijken en Zuidelijke Randmeren	WS Vallei en Veluwe	realisatie	✓	2017 Q3

Voortgang mijlpalen:

✓ Mijlpaal is behaald

■ Mijlpaal is nog niet behaald

Mutaties vigerende planning:

■ Bij formeel contactmoment is een vroegere datum voor de mijlpaal vastgesteld

■ Bij formeel contactmoment is een latere datum voor de mijlpaal vastgesteld met oplevering uiterlijk in 2017

■ Bij formeel contactmoment is een latere datum voor de mijlpaal vastgesteld met verwachte oplevering ná 2017

Tabel 4 Planning met mijlpalen van de lopende projecten

Voortgang mijlpalen

Start realisatie

In deze verslagperiode is geen subsidiebeschikking afgegeven.

Einde realisatie

In de verslagperiode zijn twee projecten door de aannemer afgerond, te weten Project dijkversterking Waddenzeedijk Texel en dijkversterking Houtribdijk.

4.3

Ontwikkelingen in de planning van het HWBP-2

Hierna zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die zich in de verslagperiode hebben voorgedaan in de planning van de projecten.

Bijgestelde mijlpalen

In de verslagperiode zijn geen mijlpalen bijgesteld.

Ontwikkeling project Waddenzeedijk Friese Kust

Het project is eind 2016 afgerond maar er is geconstateerd dat er sprake is van losliggende stenen, waardoor de beoogde 50 jaar levensduur niet wordt gehaald. Er heeft monitoring plaats gevonden om de ontwikkeling van de problematiek in beeld te brengen. De resultaten zijn afgelopen jaar geanalyseerd en er zijn scenario's uitgewerkt voor de mogelijke vervolgstappen. Omdat deze scenario's een directe relatie met het HWBP-project Koehool-Lauwersmeer hebben, (het project Waddenzeedijk Friese Kust overlapt voor een deel het project Koehool-Lauwersmeer) is een verdere analyse nodig. De uitkomst hiervan wordt medio 2021 verwacht, waarna keuzes gemaakt kunnen worden voor het vervolg van het project Waddenzeedijk Friese Kust.

Projecten die nog worden opgeleverd

Op dit moment betreft dit twee projecten:

- W2-004 Markermeerdijk Hoorn - Edam - Amsterdam

Op 22 april 2020 heeft de Raad van State, na meerdere keren de termijn van uitspraak verlengd te hebben, uitspraak gedaan in de bodemprocedure voor het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam (MMD). De beroepen van belanghebbenden zijn allen ongegrond verklaard door de Raad van State. Hiermee is het projectplan Waterwet onherroepelijk geworden en kan de dijkversterking van de Markermeerdijk tussen Hoorn en Amsterdam uitgevoerd worden. Het is op dit moment nog niet duidelijk tot welke aanpassing van de referenties de uitspraak van de Raad van State procedure gaat leiden. De gevolgen in tijd en geld worden de komende periode inzichtelijk gemaakt. Wel staat vast dat het moment waarop de dijk voldoet aan de norm later zal plaatsvinden dan vigerend gepland staat. Dit komt door het tijdverlies die de bodemprocedure met zich meebracht.

De keringbeheerder heeft beroep aangetekend tegen de beslissing op bezwaar op de afgegeven beschikking. Er is nog geen datum bekend voor de behandeling van dit beroep.

- W2-063 Eemdijken en Zuidelijke Randmeren

De planning van dit project staat onder druk. Van de totaal acht deeltrajecten van het project Eemdijken en Zuidelijke Randmeren zijn zeven delen opgeleverd. Het niet opgeleverde deeltraject betreft Westdijk en Eemdijk Noord (WEN). Binnen dit deeltraject is thermisch gereinigde grond (TGG) toegepast als kernmateriaal in de buitenberm, waarbij na onderzoek is gebleken dat deze verontreinigd is.

In opdracht van het waterschap is er een bodemonderzoek (partijkeuring) uitgevoerd, waarvan de resultaten in september 2019 bekend zijn geworden. Hieruit blijkt dat de thermisch gereinigde grond die gebruikt is in de Westdijk niet voldoet aan de eisen voor een grootschalige bodemtoepassing uit het Besluit Bodemkwaliteit.

Het waterschap is hierdoor bevestigd in haar aanname uit juli 2018 en zal de TGG volledig af graven en vervangen door zand.

Het waterschap heeft hiervoor een plan van aanpak opgesteld, welke in februari 2020 is goedgekeurd door het bevoegd gezag (provincie Utrecht, gemeente Bunschoten). Voor het project zal een herbeschikking plaatsvinden, waarbij de nieuwe referenties worden vastgesteld. Het grootste financiële risico wat tijdens de verslagperiode speelde, was het feit dat er meerdere mogelijke manieren van verwerking van de vervuilde grond zijn, met ieder een eigen kostenplaatje. De aanbestedingsprocedure voor de herstelwerkzaamheden is inclusief afvoeren van de vervuilde grond.

Einde realisatie op dit deeltraject wordt verwacht in 2021. Na formalisering van de herbeschikking zal de mijlpaal einde realisatie worden aangepast.

5 Risicomanagement

5.1 Risicobeheersing

Het programma werkt door risicobeheersing aan het tegengaan van financiële tegenvallers en aan het voorkomen van vertraging. Door intensieve afstemming en communicatie worden risico's gesignaleerd en kunnen adequate maatregelen worden getroffen om gevolgen van risico's te beperken. De basis voor de risicobeheersing voor het gehele programma ligt bij de projecten, door de beheerders zal het merendeel van de risico's gesignaleerd en beheerst worden. Het risicomanagement door het programmabureau HWBP-2 is hierop aanvullend en richt zich zowel op risicobeheersing door de beheerders als door het programmabureau HWBP-2. Het overzicht van de risico's wordt elk kwartaal geactualiseerd bij zowel de projecten als bij het programma. Nagegaan wordt of nieuwe risico's worden gezien, risico's zijn gewijzigd of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. Het programmabureau HWBP-2 voert beheersmaatregelen uit, veelal in samenwerking met de beheerders, door onder andere (het faciliteren van) kennisdeling tussen de beheerders, het professionaliseren van de kennis bij de beheerders op specifieke onderwerpen en het bieden van specialistische kennis om de risico's beter te beheersen. Alle projecten bevinden zich nu in de realisatiefase. In deze fase van het programma is er een steeds beter zicht op (uitvoerings)risico's.

Risico's met gevolgen in tijd

Risico's met gevolgen in tijd voor het programma zijn die risico's uit de projecten die niet opgevangen kunnen worden in de afgesproken buffers van het project, waardoor deze gevolgen kunnen hebben voor de verwachte opleverdatum van een of meerdere projecten en daarmee voor het totale programma. De voornaamste risico's zijn weergegeven in tabel 5. De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de mogelijke vertraging in maanden. Het risicoprofiel van het programma neemt af naar mate het programma vordert. Over de belangrijkste tijds- en financiële risico's wordt gerapporteerd. Deze keuze is gemaakt omdat het aantal 'grote' risico's op programmaniveau is afgenomen en de genoemde risico's, de risico's van het programma voldoende dekt.

Er zijn twee risico's betreffende het project dijkversterking Markermeerdijk Hoorn – Edam - Amsterdam vervallen in deze verslagperiode, namelijk "Projectplan Waterwet blijkt na C3b niet Raad van State proof te zijn" en "Alliantie Markermeerdijken blijkt niet succesvol". Op 22 april 2020 zijn de beroepen ongegrond verklaard en is het Projectplan Waterwet onherroepelijk geworden. Omdat de latere behandeling door de Raad van State kan leiden tot vertraging en meerkosten is dit risico vervangen door het risico "De vertraagde uitspraak van de RvS over het Projectplan Waterwet en het risico "gewijzigde uitvoeringseisen en/of omstandigheden" kunnen leiden tot vertraging en hogere kosten. Daarnaast is het risico "Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk" nog maar voor 1 project in plaats van 2 projecten van toepassing.

Tabel 5

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in tijd

Risico's met gevolgen in tijd	Aantal projecten / vertraging
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	1 project 18-24 maanden
Nieuw: Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten	1 project 12-24 maanden
Nieuw: Vertraagde uitspraak van de RvS over het Projectplan Waterwet leidt tot vertraging en meerkosten	1 project 12-24 maanden

De belangrijkste risico's met gevolgen in tijd worden nu toegelicht:

- *Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk*

Binnen een deel van het project Dijkversterking Eemdijken en Zuidelijke Randmeren is Thermisch Gereinigde Grond (TGG) als ophoogmateriaal toegepast. Na voltooiing van de dijkversterking is gebleken is dat er ontoelaatbare verontreiniging van het grond- en/of oppervlaktewater is opgetreden. Inmiddels is dit risico bij dit project vervallen daar de herstelwerkzaamheden door het project worden aanbesteed.

Bij het project Dijkversterking Waddenzeedijk Friese kust is Elastocoast verwerkt op de dijk. Het project is eind 2016 afgerond, maar er is geconstateerd dat er sprake is van losliggende stenen, waardoor de beoogde 50 jaar levensduur niet wordt gehaald. Er heeft monitoring plaats gevonden om de ontwikkeling van de problematiek in beeld te brengen. De resultaten zijn afgelopen jaar geanalyseerd en er zijn scenario's uitgewerkt voor de mogelijke vervolgstappen. Deze scenario's hebben echter een directe relatie met het HWBP-project Koehool Lauwersmeer, omdat een deel van dit project het project Waddenzeedijk Friese Kust overlapt. Voor een goede keuze tussen de scenario's is het noodzakelijk dat bekend is wat het voorkeursalternatief van het project Koehool Lauwersmeer wordt.

Het project Koehool Lauwersmeer is bezig met de variantenstudie en de huidige inschatting is dat deze studie na de zomer van 2021 gereed is. Op dat moment is duidelijk welke oplossing er gerealiseerd moet worden en kan ook bepaald worden welk deel van de kosten voor het HWBP-2 programma zijn. Tot dat moment blijft de risicoreservering van € 10 miljoen staan.

- *Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten*

Na het moment van subsidiebeschikking in november 2018 hebben zich binnen het project een aantal andere tegenvallers voor gedaan. Ook was naar blijkt op het moment van beschikken een aantal aspecten nog onvoldoende uitgewerkt. Deze zaken worden de komende periode door het Hoogheemraadschap inzichtelijk gemaakt op de aspecten tijd en geld en beoordeeld op subsidiabiliteit op grond van de subsidieregeling.

- *Vertraagde uitspraak van de RvS over het Projectplan Waterwet leidt tot vertraging en meerkosten*

Nadat de Raad van State het projectplan heeft goedgekeurd kan de alliantie Markermeerdijken zich volledig inzetten op de uitvoering hiervan. Tot de uitspraak van de RvS mochten alleen omkeerbare werkzaamheden uitgevoerd worden. De verwachting is dat deze uitvoeringsbeperking van invloed is op de doorlooptijd van de uitvoering. De consequenties in tijd en geld worden de komende periode concreet gemaakt en er zal worden beoordeeld in welke mate deze voor subsidie in aanmerking komen.

5.2 Risico's met gevolgen in geld

Risico's met gevolgen in geld voor het programma zijn die risico's uit de projecten welke op dit moment niet opgevangen kunnen worden binnen de raming van het project, waardoor deze risico's consequenties kunnen hebben voor de programmaraming. De voornaamste risico's met gevolgen in geld zijn weergegeven in tabel 6.

De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de totale verwachtingswaarde van de gevolgen in geld voor het programma. Ten opzichte van VGR-17 zijn de volgende veranderingen doorgevoerd in de top risico's geld: Het risico "Grootschalig herstel van de dijk

noodzakelijk" is voor het project Eemdijken en Zuidelijke Randmeren met een risicoreservering van € 18 miljoen vervallen en is gebruikt voor dekking van de aanbesteding. De voorkeursvariant is gekozen en de aanvullende kosten zijn in de verslagperiode opgenomen in de raming van het uitvoeringsproject. Het risico "Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk" blijft nog wel bestaan voor de Elastocoast problematiek met een reservering van € 10 miljoen.

Het risico "Projectplan Waterwet blijkt na C3b niet Raad van State proof te zijn" is vervallen omdat op 22 april 2020 de beroepen ongegrond zijn verklaard. Hiermee vervalt de € 1 miljoen die voor dit risico gereserveerd stond.

Het risico "Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met ON inzake grondstoffengebruik e.d." is uitgebreid met een extra project en is verhoogd van € 2,5 miljoen naar € 5 miljoen. De totale benoemde risicoreservering daalt hiermee van € 31,5 naar € 15 miljoen ten opzichte van VGR-17.

Tabel 6

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in geld

Risico's met gevolgen in geld	Aantal projecten / verwachtingswaarde gevolgen in geld
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	1 projecten € 10,0 miljoen
Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met opdrachtnemer inzake grondstoffengebruik	2 projecten € 5,0 miljoen
Nieuw: Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten	1 project € p.m.
Nieuw: Vertraagde uitspraak van de RvS over het Projectplan Waterwet leidt tot vertraging en meerkosten	1 project € p.m.

Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk

Zie paragraaf 5.1 voor de toelichting van het risico.

Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met ON inzake grondstoffengebruik

Tijdens de verslagperiode is er een dispuut bijgekomen waarbij de aannemer tot een rechtszaak is overgegaan. Hierdoor is er nu sprake van twee opgeleverde projecten met een juridisch dispuut over de contractuele eisen. Het door de beheerders opgebouwde dossier is sterk en de kans dat het dispuut tot financiële consequenties leidt, wordt laag ingeschat. Als dit risico wel optreedt, kan dit financiële consequenties hebben, waarbij een financieel beroep op het programma kan worden gedaan. Hierom is de risicoreservering van € 2,5 miljoen op programmaniveau naar € 5 miljoen verhoogd.

Gewijzigde uitvoering en/of eisen leidt tot vertraging en meerkosten

Zie paragraaf 5.1 voor de toelichting van het risico.

Vertraagde uitspraak van de RvS over het Projectplan Waterwet leidt tot vertraging en meerkosten

Zie paragraaf 5.1 voor de toelichting van het risico.

5.3 Algemeen beeld op programmaniveau

De financiële omvang van de risico's bedraagt € 47,8 miljoen en bestaat voor € 15 miljoen uit benoemde risico's en voor € 32,8 miljoen uit onbenoemde risico's.

De financiële omvang van de benoemde en gekwantificeerde risico's is in de verslagperiode verlaagd met € 16,5 miljoen. Inhoudelijk zijn de (mutaties in de) risico's toegelicht in paragraaf 5.2.

De financiële waarde van de gekwantificeerde onbenoemde risico's is in de verslagperiode verlaagd met € 14,5 miljoen. De reservering voor de onbenoemde risico's bedraagt 5% van de projectramingen van de nog lopende projecten inclusief het budget programmabureau.

Tabel 7

Financiële waarde risico's op programmaniveau, weergegeven in miljoen euro

	VGR-16 30-06-2019	VGR-17 31-12-2019	Mutaties verslagperiode	VGR-18 30-06-2020
Benoemde risico's op programmaniveau	35,5	31,5	-16,5	15,0
'Project risicoreservering sluit niet (meer) aan bij het actuele risicoprofiel van het project'	4,0	0,0	0,0	0,0
'Onvoldoende duidelijkheid in contractafspraken met ON inzake grondgebruik'	2,5	2,5	+2,5	5,0
'Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk'	28,0	28,0	-18,0	10,0
'Gewijzigde uitvoering kan leiden tot vertraging en meerkosten'	-	-	-	p.m.
'Vertraagde uitspraak RvS leidt tot vertraging en meerkosten'	-	-	-	p.m.
Diverse risico's	1,0	1,0	-1,0	0,0
Onbenoemde risico's programmaniveau	49,8	47,3	-14,5	32,8
Financiële verwachtingswaarde risico's op programmaniveau	85,3	78,8	-31,0	47,8

Exogene risico's voor het programma

Exogene risico's zijn risico's die buiten de scope (opdracht) van het programma vallen, maar wel gevolgen kunnen hebben voor de kosten of de planning van het programma.

Het programma kent op dit moment geen exogene risico's. Het exogeen risico betreffende de nieuwe normering is vervallen, doordat het laatste project is beschikt.

6.1 Programmabudget

In de verslagperiode is het beschikbare budget van € 2.656,6 miljoen ongewijzigd.

Tabel 8 geeft de budgetreeks aan. In de verslagperiode zijn geen budgetmutaties doorgevoerd.

Tabel 8

Budgetreeks in de rijksbegroting, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	Totaal	t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
VGR-16 30-06-2019	2.651,0	2.198,1	159,6	85,7	88,0	8,5	111,3
VGR-17 31-12-2019	2.656,6	2.198,5	165,9	71,1	71,1	92,4	57,6
VGR-18 30-06-2020	2.656,6	2.198,5	134,2	86,1	65,4	84,8	87,6
Verwerking terugbetaling voorschotten *)	8,4	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bijdragen Provincie	2,9	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VGR-18 30-06-2020	2.667,90	2.209,80	134,2	86,1	65,4	84,8	87,6

*) Conform de begrotingsregels worden terugbetalingen van verstrekte voorschotten bruto verantwoord ofwel als ontvangst en hogere uitgaven verantwoord. Bij 1^e supplettoire wet 2016 is een terugbetaling als hogere ontvangst verantwoord en als hoger uitgavenbudget aan HWBP-2 toegevoegd. Daarnaast zijn er nog te ontvangen eindafrekeningen in 2016 afgewikkeld die in 2017 zijn verwerkt. Het uitgavenbudget voor HWBP-2 bedraagt daarmee € 2.667,90 miljoen. Gesaldeerd met de ontvangsten bedragen de kosten voor HWBP-2 € 2.656,6 miljoen.

Tabel 9 geeft inzicht in de gebudgetteerde ontvangsten van de waterschappen voor de financiering van het HWBP-2. Deze ontvangsten bedragen in totaal € 1.028,0 miljoen.

Tabel 9

Ontvangsten van de waterschappen t.b.v. budget HWBP-2, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	Totaal	t/m 2018	2020	2021	2022	2023	2024
VGR-16 30-06-2019	1.026,8	971,4	55,2	0,2	0,0	0,0	0,0
VGR-17 31-12-2019	1.028,0	971,4	56,4	0,2	0,0	0,0	0,0
VGR-18 30-06-2020	1.028,0	971,4	56,4	0,2	0,0	0,0	0,0

Tabel 10 geeft een overzicht van de gerealiseerde ontvangsten van de waterschappen, conform de afspraken uit het Bestuursakkoord Water. Van de bijdrage van de waterschappen van € 56,4 miljoen is in verslagperiode € 0,0 miljoen ontvangen.

Tabel 10

Cumulatieve ontvangsten waterschappen, weergegeven in miljoen euro

	t/m VGR-17 31-12-2019	Mutaties VGR 18	t/m VGR-18 30-06-2020
Ontvangsten	971,4	0,0	971,4

6.2 Programmaraming

De programmaraming bestaat uit het totaal van de gerealiseerde en de nog te realiseren kosten voor het HWBP-2. De raming is samengesteld uit de door de beheerders opgestelde projectprognoses, de kosten voor het programmabureau HWBP-2 (overige projectkosten) en het programma onvoorzien. Gegeven de op dit moment geldende inzichten wordt de omvang van de programma-onvoorzien als toereikend geacht.

De programmaraming is in de verslagperiode per saldo met € 16 miljoen afgenomen en bedraagt op 30 juni 2020 € 2.696 miljoen. Deze netto afname komt voort uit afrekening van 2 projecten en de actualisatie van lopende projecten en van het risicodossier op programmaniveau.

Binnen de programmaraming bedraagt de totale omvang van de onvoorzien kosten € 139 miljoen, bestaande uit € 91 miljoen onvoorzien op projectniveau en € 48 miljoen onvoorzien op programmaniveau. In tabel 11 is de opbouw van de programmaraming weergegeven. De mutaties zijn verderop toegelicht.

Tabel 11
Programmaraming,
weergegeven als
verwachtingswaarde
in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	VGR-16 30-06-2019	VGR-17 31-12-2019	Mutaties verslagperiode	VGR-18 30-06-2020
Subtotaal	2.570	2.586	+15	2.601
projectramingen				
<i>Project voorzien</i>	2.463	2.479	+31	2.510
<i>Project onvoorzien</i>	107	107	-16	91
Overige projectkosten	46	47	+0	47
Programma onvoorzien	85	79	-31	48
Totaal HWBP-2	2.701	2.712	-16	2.696

Op basis van de doorrekening van de programmaraming is de verwachting dat de bandbreedte van de uitgaven tussen € 2,6 miljard en € 2,7 miljard ligt.

Overige projectkosten

Deze kosten bestaan uit de gerealiseerde kosten tot en met 30 juni 2020 en een door het programmabureau HWBP-2 opgestelde raming van de verwachte programmabureaukosten over de periode tot en met 2023. De raming van deze kosten is in de verslagperiode ongewijzigd en bedraagt € 47 miljoen.

Programma onvoorzien

In de verslagperiode is de financiële verwachtingswaarde gedaald met € 31 miljoen doordat er projecten zijn opgeleverd en heeft nu een totale risicoreservering op programmaniveau van € 48 miljoen. Dit is in paragraaf 5.2 en 5.3 toegelicht.

Projectramingen

Het totaal van de projectramingen is in de verslagperiode met € 15 miljoen toegenomen tot een bedrag van € 2.601 miljoen. Een onderverdeling van de projectkosten naar projectfase is weergegeven in tabel 12. Oorzaak van deze mutatie betreft actualisatie van de projectramingen en het doorvoeren van de te verwachte kosten voor het oplossen van het TGG issue.

Tabel 12

Projectkosten per projectfase, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	VGR-16 30-06-2019	VGR-17 31-12-2019	Mutaties verslagperiode	VGR-18 30-06-2020
Subtotaal lopende projecten	958	905	-295	610
<i>Projecten in planstudie</i>	0	0	0	0
<i>Projecten in realisatie</i>	958	905	-295	610
Gerealiseerde projecten	1.612	1.681	+310	1.991
Totaal projectramingen	2.570	2.586	+15	2.601

Tabel 13 bevat een onderverdeling van de projectkosten naar beheerders, zowel in de planstudiefase als in de realisatiefase.

Tabel 13

Raming van de projecten in planstudiefase en realisatiefase per beheerder, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	VGR-16 30-06-2019		VGR-17 31-12-2019		VGR-18 30-06-2020	
	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming
Beheerder						
HH Hollands Noorderkwartier	3	716	2	673	1	501
Overige beheerders en innovatiebijdrage	2	242	2	232	1	109
Lopende projecten	5	958	4	905	2	610
Gerealiseerde projecten	82	1.612	83	1.681	85	1.991
Totaal	87	2.570	87	2.586	87	2.601

Tabel 14

Projectkosten per type bekostiging, weergegeven in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2019

	VGR-16 30-06-2019	VGR-17 31-12-2019	VGR-18 30-06-2020
Subsidieprojecten en innovatiebijdrage	1.792	1.806	1.831
Projecten Zwakke Schakels	606	606	606
Projecten Rijkswaterstaat	172	174	164
Totaal projectramingen	2.570	2.586	2.601

6.3

Kasreeks

Ten behoeve van de Rijksbegroting stelt het programmabureau HWBP-2 iedere verslagperiode een overzicht op van realisatie en prognose van verplichtingen en kasuitgaven voor het lopende jaar en de jaren daarna. De kasreeks is gebaseerd op gegevens van de beheerders die zijn beoordeeld door het programmabureau. In tabel 15 is deze kasreeks opgenomen.

Tabel 15

Kasreeks, weergegeven in miljoen euro

	Totaal	t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.
VGR-16 30-06-2019	2.701	2.208	123	89	68	88	125
VGR-17 31-12-2019	2.712	2.200	121	89	68	88	146
VGR-18 30-06-2020	2.696	2.200	156	110	79	82	69

6.4 Apparaatsbudget Rijkswaterstaat

Om inzicht te geven in de integrale kosten van het HWBP-2 is in tabel 16 aangegeven hoeveel budget voor de apparaatskosten Rijkswaterstaat in de begroting is opgenomen. Het budget van de interne kosten bedraagt per 30 juni 2020 in totaal € 33 miljoen. Het budget is ongewijzigd. Dit bedrag is conform de afspraken met betrekking tot de bekostigingssystematiek van RWS niet opgenomen in de raming en het budget van het HWBP-2.

Tabel 16
Apparaatsbudget
Rijkswaterstaat,
weergegeven
in miljoen euro

	Totaal	t/m 2019	2020	2021
VGR-16 30-06-2019	32	30	2	0
VGR-17 31-12-2019	33	30	3	0
VGR-18 30-06-2020	33	30	3	0

6.5 Cumulatieve verplichtingen en uitgaven

Tabel 17 geeft een overzicht van de cumulatieve financiële verplichtingen die sinds de start van het programma tot en met 30 juni 2020 door het programma zijn aangegaan. In verslagperiode zijn er geen aanbestedingenresultaten. Er zijn nieuwe verplichtingen aangegaan voor het programmabureau en voor het project Houtribdijk (te samen € 2,7 miljoen). Projecten die financieel in verslagperiode werden afgerekend gaven vrijval in de verplichtingen met zich mee van € 0,9 miljoen.

Tabel 17
Cumulatieve
verplichtingen, incl. BTW,
weergegeven in miljoen
euro

	t/m VGR-17 31-12-2019	Mutaties VGR 18	t/m VGR-18 30-06-2020
Verplichtingen	2.578	2	2.580

Op basis van de aangegane verplichtingen kunnen betalingen worden verricht. In de verslagperiode zijn geen voorschotten verleend op nieuwe en bestaande beschikkingen en heeft een eindafrekening plaatsgevonden. Dit is in tabel 18 aangegeven. Het betreft de uitgaven die sinds de start van het programma tot en met 30 juni 2020 zijn gedaan.

In verslagperiode is voor een bedrag van in totaal € 7,3 miljoen aan uitgaven gedaan.

Tabel 18
Cumulatieve uitgaven,
incl. BTW, weergegeven in
miljoen euro

	t/m VGR-17 31-12-2019	Mutaties VGR 18	t/m VGR-18 30-06-2020
Uitgaven	2.193	7	2.200

Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk

Tijdens de zes jaarlijkse toetsingen van de primaire waterkeringen in het kader van de Waterwet onderzoeken de beheerders deze waterkeringen op verschillende faalmechanismen. Zodra in de eerste of tweede toetsronde werd geconstateerd dat een kering als gevolg van één faalmechanisme niet voldeed, werd de kering afgekeurd.

De beheerders zorgen voor het op sterkte brengen van de waterkering. Op basis van de Waterwet komen de maatregelen van het HWBP-2 in aanmerking voor subsidiëring door het rijk. Hiertoe toetst het rijk de maatregelen aan de subsidiecriteria robuust, sober en doelmatig. Op basis hiervan geeft het ministerie een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder. De hoogte van definitieve subsidie wordt op basis van nacalculatie door het rijk vastgesteld. Voor rechtmatige subsidieverstrekking vindt een aantal van contactmomenten tussen beheerders en rijk plaats. Elk contactmoment wordt onderbouwd met kwantitatief en kwalitatief adequate documentatie.

Contactmoment 1 Startnotitie: dit contactmoment vindt plaats wanneer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorheen Startnotitie MER) in concept is opgesteld. Bij dit contactmoment gaat het erom dat wordt vastgesteld dat de juiste ontwerpogave en de juiste uitgangspunten worden gehanteerd en of het palet aan principeoplossingen ook een oplossing bevat die later als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Het zoeken van de mogelijke oplossingen is een iteratief proces waarbij de effecten van alle varianten worden afgewogen. Indien er nog veel onzekere variabelen zijn kan in het proces vóór het vaststellen van het voorkeursalternatief nog sprake zijn van (sterk) variërende plannings- en kostenramingen.

Contactmoment 2 Voorkeursalternatief: doel van dit contactmoment is om te bepalen welke ontwerpvarianten bestaan en hoe de afweging heeft plaatsgevonden die tot het voorkeursalternatief heeft geleid. Het rijk toetst of het voorkeursalternatief als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Indien ook andere belangen dan het veiligheidsbelang een plaats hebben gekregen in het voorkeursalternatief toetst het ministerie welk deel van de te maken kosten aan veiligheid is toe te rekenen en voor subsidie in aanmerking komt.

Contactmoment 3 Projectplan: bij dit contactmoment wordt het concept projectplan (voorheen: dijkversterkingsplan) getoetst op de criteria sober, doelmatig en robuust. Bij dit contactmoment wordt bepaald welk deel van de te maken kosten gerelateerd is aan de veiligheidsopgave en derhalve voor subsidie in aanmerking komt. De toetsing vindt plaats voordat het projectplan de inspraakprocedure ingaat en de goedkeuringsprocedure van de provincie doorloopt. Nadat het projectplan door de provincie is goedgekeurd kan het waterschap een subsidieaanvraag indienen. Het ministerie geeft naar aanleiding van de subsidieaanvraag een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder.

Contactmoment 4 Voorbereiden aanbesteding: dit contactmoment dient om aan de hand van de opgestelde marktuitvraag dan wel het opgestelde bestek te bepalen welke aanbestedingsrisico's bestaan en welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 5 Realisatie: tijdens de realisatie van projecten wordt door middel van rapportages en de jaarverantwoordingen de gerealiseerde en geplande voortgang gevolgd. Indien de realisatie daartoe aanleiding geeft, volgt een contactmoment 5 teneinde dreigende realisatie risico's te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 6 Oplevering: zodra het project is afgerond, toont de beheerder aan dat de in het formeel goedgekeurde projectplan beschreven aanpassingen aan de hoogwaterkering zijn gerealiseerd en dat de waterkering aan de vigerende norm voldoet.

Eindafrekening

Een eindafrekening wordt opgesteld na het behalen van het C6 moment, waarbij de verstrekte voorlopige subsidies worden verrekend met de werkelijk gemaakte kosten. Ook wordt dan de subsidiebeschikking definitief vastgesteld.